

Nordmalingsbo dömd 7/5 1963 till 8 mån. fängelse

Till åtta månaders fängelse för stöld, grovt bedrägeri och grov olovlig körning dömdes vid extra ting i Nordmaling på måndagen 24-åriga traktorföraren Kjell Ake Forsberg, bördig från nordmalingsbygden. Dessutom skall Forsberg avtjäna tre månader och 25 dagar för vilket han fått anstånd för ett tidigare utdömt straff. Han skall kvarstanna i häkte, tills domen vunnit laga kraft.

Forsberg hade från en morbroder stulit ett checkhäfte och genom att i morbroderns namn ställa ut en serie checker kommit över drygt 4.000 kronor. Efter att under drygt en månads tid ha levt herremann runt om i Sverige och Norge kom Forsberg tillbaka till Nordmaling, där han själv anmälde sig för polisen.

Forsberg har tidigare vid upprepade tillfällen varit i delo med rättvisan. Så sent som den 9 juli förra året frigavs han från en fångvårdsanstalt efter att ha avtjänat ett längre straff för grov stöld. Efter att ha varit anställd bla i Teg och i Vuollerim kom han den 4 mars till sin morbroder. Samma dag stal han ur en skrivbordslåda ett checkhäfte utställt av Jordbrukskassan i Umeå. Kvar i häftet fanns 12 checker. I Nordmaling kom första checken till användning och Forsberg fick ut 100 kronor. Dagen efter fick han ut 500 kronor på Teg, två gånger 500 kronor i Umeå plus 300 kronor. I Umeå köpte han en bil och fortsatte sin brottsliga karriär med att köra till Laxeda, där han fick ut ytterligare 1.000 kronor på två checker. Dagen efter fick Sorsele besök, och där fick Forsberg ut 400 kronor. Tillsammans hade han således under två dagar fått ut 3.300 kronor. För detta belopp yrkar Jordbrukskassan ersättning.

anmälde han sig hos polisen i Nordmaling och har sedan dess suttit häktad.

— Om jag bara haft körkortet...

Ovanligt rika kupper, ansåg rättsens ordförande häradsbörjande Göran Hammarsköld om Forsbergs bräder. Speciellt de stölder som Forsberg tidigare gjort sig skyldig till visar stor durkdrivenhet. Någon hänsyn till person har den åtalade inte haft. Morbrodern tex från vilken han stal checkhäftet, hade varit hans välgörare från det han fyllt nio år. Det enda Forsberg, vilken biträdes av advokat Bengt Thoms, hade att försvara sig med var att han förlorat körkortet. Det togs från honom 1959. — Hade jag bara haft körkortet kvar hade jag aldrig varit här i dag, menade han.

Kvinnlig byålderman 3/5 1963 avtackades i Levar

När fru Jenny Nordgren i maj hälsade välkommen till hytstämman i Levar avslutades en smått historisk epok i byns historia. Fru Nordgren har nämligen varit byålderman under det gångna året och hon har skött byns affärer alldeles utmärkt. Tidigare har hänt att kvinnor fått ansvaret för den ambulerande byåldermannassysslan men då har någon annan av byns skatteägare trätt in som fungerande byålderman.

Verksamheten under året har varit rätt livlig och fru Nordgren har fått hålla fyra bystämmor. Årsmötet avslutades som sedvanligt är inom byn med ett ordentligt kalas med kaffe och tårter och annan förplägnad. Byalagets tack till fru Nordgren för väl utförd byåldermannassyssa framfördes av hemmansägare Alfons Jakobsson.

Av de många besluten kan nämnas att man — åtminstone ett år framöver skall avstå från ytterligare uthyrning av sportstugor efter Bockholmslandet. Där emot står området vid Nyvik fortfarande till förfogande för eventuella spekulanter. Man beslöt utge ett mindre bidrag för hyvling av gamla riks-13, sålde ett vedskifte vid "Lertaget" och uppdrog åt tillträdande byålderman att ta kontakt med hälsövardsnämnden och höra efter vilka möjligheter det finns att få Levar-bäcken upprensad. Bäcken har som bekant blivit svår förorenad av de många avlopp som tidigare gått till bäcken.

Landstinget, som äger fyra fastigheter i Levar, står i tur för byåldermannassysslan och till byålder-

Byåldermannen i Levar fru Jenny Nordgren blev vid stämman på 1 maj avtackad av hemmansägare Alfons Jakobsson.

derman utsågs föreståndare Harald Mörtzell, Håknäs. Övriga i bystyret blev Algot Sundquist och Malte Liljedahl.

I Bredvik hölls byastämman i bygdegården. Avgående byålderman var där Viktor Palmberg. Slutredovisning förelåg för det stora dikningsföretag som utfördes under 1962. Över 7.000 meter skogsdiken drogs genom Drassviken, Käringviken och Buavasjön för en kostnad av närmare 9.000 kr. Av företaget berördes cirka 2.500 meter samfällid skog. Hemmansägare Hilmer Jonsson, som haft hand om företaget, gav en redogörelse. Byalaget diskuterade ytterligare dikningsföretag. Till ny ålderman valdes Hilmer Jonsson.

11/5 1963

Omkring tusenlappen fick ägaren för denna vackra ungko.

Storauktion i Nordmaling

God köplust noterades när arrendator Birger Sandgren vid prästbostället i Nordmaling på fredagen genom auktion sålde kreatur och allt vad som hör ett storjordbruk till. Ovanligt mycket folk hade mött upp och synade med sakkunskap maskiner och kreatur.

Auktionisten Manfred Lövgren, Nordmaling, hade en svettig dag i det vackra vårvädret.

För de 12 kor och ungdjur som såldes genom Västerbottens slakteriförening noterades dock inga särskilt höga priser, för korna mellan 900 och 1.100 kronor. Två traktorer stannade kvar hos ägaren efter bud på dryga 5.000 och 1.300. En del annat blev även kvar på gården. En rätt modern självbindare gick för 1.300 medan en skördetröska blev utan bud.

Birger Sandgren som nu lämnade arrendebostället efter 26 år, därav 15 som sin egen, var dock rätt nöjd med dagen. Vem som kommer att efterträda familjen Sandgren som arrendator för jordbruket, ett av Nordmalings största, är ovisst.

70 år fyller i dag, onsdag, f. d. snickaren Karl Hammarström, Obbola. 15/5 1963

Han är född i Olofsfors bruk, Nordmaling. Till Obbola flyttade han med sina föräldrar. 1906 började han arbeta i brädgården. När fabriken byggdes arbetade han på verkstaden. När fabriken var färdigbyggd fick han arbete i pappsalen, där arbetade han till 1945, då han började som snickare, vilket han sysslade med till han pensionerades. I unga år var Hammarström en aktiv föreningsmänniska. Han har varit fackföreningsstatistikförare i sju år samt varit med i styrelsen för ABF. Han har även varit aktiv kommunalman, suttit med i skolstyrelsen i femton år

och lika många år har han varit med i hälsovårdsnämnden. I Holmsunds kommunalfullmäktige och kommunalnämnd har han deltagit en valperiod. 1918 köpte han sig en egen gård som han än bor i. 1959 blev Hammarström änke-man.

Hammarström är mycket intresserad av läsning och en flitig biblioteksbesökare och har är en lugn och försynt person allmänt omtyckt.

Straffet sänktes för otuktsmannen i Rundviksverken

Från fyra år och två månaders straffarbete till straffarbete i två år och sex månader har hovrätten i Umeå nedsatt straffet för sågverksarbetaren Joel Johansson, Rundviksverken, för otukt.

Johansson fälldes i häradsrätten för otukt med sin dotter genom grovt missbruk — tvång och miss-handel — av dotterns beroendeställning. Han överklagade i hovrätten med begäran om straffnedsättning och avräkning av den tid han suttit häktad samt begärde befrielse från återbetalningsskyldighet till statsverket, alternativt jämkning. Åklagaren hade bestritt ändringsyrkande och anförde att det numera var klarlagt att Johansson icke var biologisk fader till barnet. Vid tiden för de åtalade gärningarna hade flickan emellertid äktenskaplig börd i Joel Johanssons äktenskap med hennes moder.

I sina domskäl framhåller hovrätten att det på vetenskapens nuvarande ståndpunkt måste fastslås att Johansson icke kan vara fader till flickan. Rätten finner honom förfallen till ansvar för otukt med sin styvdotter. Han skall kvarbli i häkte. Från de av hovrätten utdömda två år och sex månaders straffarbete skall två månader avräknas för den tid Johansson suttit häktad.

Hovrättens dom är icke enhällig. Tf assessor Åke Weidstam har velat döma Johansson till straffarbete i tre år och sex månader.

8/5 1963

VIGSEL 6/5 1963

FOTO: ARNOLD, Nordmaling.

— I Nordmalings komminister- prästgård vigdes på valborgsmässoaftonen traktörägaren Nils Sture Johansson, Näslund, och sjukvårdsbiträdet Enny Marina Gunborg Hansson, Levar. Vigseln förrättades av komminister Sigvard Spinnell

9/5
1963

Rundvik vann över Hörnefors med enda målet

Hörnefors (VK) Hörnefors IF och IFK Rundvik träningspelade på onsdagen i Hörnefors varvid gästerna vann med 1-0. Om resultatet är inte så mycket att säga. Om något av lagen skulle vinna den rätt tama uppgörelsen så var det onekligen Rundviks-laget.

Inte så mycket på grund av bättre spel utan för att man hade de flesta öppna målchanserna. Rundviks mål gjordes i mitten av andra halvlek då Lars Backlund med en nick från nära håll satte hörneforsmålvakten Tore Brännlund ur spel.

I Rundvik, som nu fick revansch för nederlaget i en tidigare träningsmatch, tillhörde ch Bo Hammarström, tillsammans med backen Milton Holmberg och yh Hans Johansson, de bästa i försvaret. Bland forwards var innern Charles Gustavsson den fyndigaste. Centern Erik Eklund var snabb och farlig men blev sällan spelad på rätt sätt varför han tröttnade mot slutet.

Hörnefors målvakt Tore Brännlund var bäst i laget men för goda insatser i försvaret signerade sig också Sten-Olof Hellman och Enar Svensson. Kedjebäst var Anders Elfving och Per-Ivan Häggström. Domare i var sin halvlek var Bo Karlsson och Gustav Öhlin.

Besökstjänst kursprogram i Nordmaling

7/5 1963

Första kursen inom Luleå stift i besökstjänst hölls under den gångna helgen i Nordmaling. Det var Öre kontrakt som arrangerade kursen och hade så goda kurslärare att tillgå som direktor Yngve Ivarson, Stockholm, och rektor Karl-Erik Fahlgren, Bjurholm.

Vidare medverkade prosten Johan Hedquist, komminister Sigvard Spinell, som är stiftsrådets sekreterare och stiftsadjunkt Sven Billfors i egenskap av stiftsstudieledare. Norrländska fotocentralen i Umeå demonstrerade moderna hjälpmedel på det fototekniska området.

Kursen inleddes på lördag, då ett 70-tal ombud från hela kontraktet samlades i Församlingsgården i Nordmaling. Den öppnades av prosten Hedquist. Därefter höll direktor Yngve Ivarson, Stockholm föredrag över ämnet "Varför besökstjänst?". Med andra ord besökstjänstens teologiska motivering. Rektor Fahlgren talade om "Bildens i församlingens tjänst" och visade bl a bildbandet "Sameland". Han demonstrerade en hel del hjälpmedel på det här området.

På söndag samlades deltagarna till högmässan, där stiftsadjunkt Sven Billfors predikade. Vid återsamlingen i Församlingsgården höll direktor Ivarson sitt andra avsnitt i samma ämne som på lördagen. Han efterlyste bl a en större lekmannaaktivitet

ute i bygderna, något som är det direkta målet för besökstjänsten. Det blev ytterligare demonstrationer av tekniska hjälpmedel i arbetet och för avslutningen svarade prosten Johan Hedquist, som hoppades att kursen lagt grunden till en aktivare besökstjänst inom kontraktet.

60 år fyller den 9 maj kontraktsprosten Johan Hedquist, Nordmaling.

Han är född i Skellefteå församling. Han tog sin studentexamen 1924 och fortsatte med teologiska studier. Han tog teol. fil. examen 1925, teol. kand. 1927 och prästviges för Luleå stift den 19 maj 1927. 1929 reste han till England för vidare studier och tog sedan sin teol. lic. examen. Sin första anställning hade han i Norrfjärden där han var komminister åren 1927-1932.

Sedan tjänstgjorde han i Piteå landsförsamling åren 1932-1936 och blev kyrkoherde i Lövånger 1936. Därmed började han en mycket lång prästerlig gärning inom Lövångers församling, en gärning som kom att om-

fatta hela 24 år, eller fram till 1960 då han utnämndes till kyrkoherde i Nordmalings församling. Samma år utnämndes han till kontraktsprost i Västerbottens södra kontrakt och sedan den 1/1 1962 är han kontraktsprost i det nybildade Öre kontrakt.

En hel rad kyrkliga uppdrag har under årens lopp anförtratts prosten Hedquist. Han är bl a suppleant i Luleå domkapitel sedan 1957, ledamot av svenska kyrkans missionsstyrelse och svenska sektionen av Lutherska världsförbundet, ordförande i Luleå stifts missionsråd sedan 1946.

Äves som författare har prosten Hedquist gjort sig känd. Bland utgivna skrifter må nämnas: Lövångers kyrka 1949, Carl Olov Rosenius förkunnelse 1942, Adolf Kolmodin som missionsman 1955, Norrländska väckelsepräster (i Luleå stift i Ord och bild) 1953, prästmötesavhandlingen - Missionen i förkunnelsen - 1959. Dessutom ett flertal artiklar i hembygdsböcker, kyrkliga tidningar och tidskrifter.

Under sina tre år som kyrkans ledare i Nordmalings församling har han hunnit göra sig allmänt uppskattad. Det vilar så mycket av trygghet och övertygelse i hela hans väsen och hans känsla för medmänniskan känner ingen som helst begränsning. Han om någon har tagit sitt kall och sin arbetsuppgift på djupaste allvar.

H. B.

Nordmaling fick 24/5 1963 90 nya realister

Arets realexamen i Nordmaling i onsdags bjöd på 90 nya gråmössor, vilket är rekord. Efter sedvanliga hyllningar på skolgården blev det triumffärd runt samhället i tre förhyrda lastbilar och därefter avslutningsfest i församlingsgården.

Ulla Ahlgren, Levar, t. v. får en kram av bänkkamraten Britt-Inger Bäcklund, sedan hon klarat muntan trots blindtarmsoperation fem dagar tidigare.

Björn Gustavsson, Nordmaling, vinkar glatt, men så fick han också högsta betyget.

Högsta betyg fick, inte helt oväntat, Björn Gustavsson, Nordmaling i 4 a. En prestation utfördes av Ulla Ahlgren, Levar. Hon insjuknade i förra veckan, i blindtarmsinflammation, och opererades på Nordmalings sjukstuga i fredags. Fem dagar senare var hon tillbaka i skolan för att hämta sin mössa och massor av hyllningar.

De 90 nya realisterna är:

4 a: Björn Gustavsson, Nordmaling, Sven-Olof Hörnlund, Brattfors, Klas Innergård, Nordmaling, Rolf-Erik Johansson, Öre, Björn Lordin, Nordmaling, Jan-Allan Nordin, Öre, Karl-Gunnar Norman, Hyngelsböle, Rolf Nygren, Lögdeå, Torgny Westermarck, Nordmaling, Arne Wikman, Baggård, Hans Ögren, Järnasklubb, Catarina Barrlund, Mullsjö, Karin Eklund, Långed, Ingrid Engman, Gräsmyr, Margoth Garpefors, Sunnansjö, Barbro Jacobsson, Håknäs, Gurli Landfors, Brattfors, Gudrun Lindgren, Gräsmyr, Majlis Lundström, Håknäs, Cathrina Nilsson, Sunnansjö, Jeanette Nyberg, Nordmaling, Birgitta Oskarsson, d.o, Gunilla Persson, Öre, Gunvor Persson, d.o, Ulla Wilhelmsson, Nordmaling, Siv Åsberg, Kråken.

4 b: Gösta Andersson, Norrfors, Curt Fredriksson, d.o, David Hellman, Nordsjö, Åke Holmgren, Rundvik, Åke Nilsson, d.o, Hans Oldberg, d.o, Kenneth Olofsson, Nyåker, Björn Sahlström, Nordsjö, Carl-Johan Sandgren, Nordmaling, Bert-Ola Svensson, Klöse, Ulla Bäckström, Lögdeå, Agneta Gustavsson, Rundvik, Ann-Sofie Hägglund, d.o, Kerstin Hörnfeldt, Lögdeå, Astrid Hörnlund, Rundvik, Anne-Marie Jakobsson, Lögdeå, Agnetha Johansson, Rundvik, Margitha Jonsson, d.o, Anna-Lisa Kareståhl, d.o, Birgitta Karlsson, Norrfors, Marianne Lindgren, Rundvik, Solveig Lundberg, Norrfors, Eva Lundgren, Brattsbacka, Eva Rylander, Olofsfors, Christin Rönngren, Lögdeå, Monica Seleborn, Nyåker, Ewa Sikström, Lögdeå, Katharina Sjöberg, Ava, Margareta Söderström, Lögdeå, Kerstin Wikman, d.o, Anna-Greta Öhman, d.o.

4 H: Lars-Åke Hjelt, Rundvik, Bertil Jonsson, Öre, Marianne Grundström, Lögdeå, Karin Hörnlund, Nordmaling, Ingrid Käck, Håknäs, Lilian Landström, Nordmaling, Marianne Olsson, Nordsjö, Elisabeth Rönneberg, Öre, Margoth Wiglov, Ledusjö, Anna Österberg, Rundvik.

3:3: Lennart Andersson, Lögdeå,

Anders Areblad, Rundvik, Börje Degerman, d.o, Bertil Holmlund, Lögdeå, Kenneth Holmlund, Nordmaling, Sören Jonsson, Baggård, Stefan Lindgren, Gräsmyr, Ulf Lundberg, Nordmaling, Allwood, Nilsson, Rundvik, Jan Nilsson, d.o, Gustav Nygren, Lögdeå, Gunnar Wiglov, Ledusjö, Ulla Ahlgren, Levar, Britt-Inger Bäcklund, Nordmaling, Lena Dahlberg, d.o, Ann-Kristin Jonsson, Lögdeå, Ann-Sofi Lindblom, Rönnholm, Frideborg Lundström, Bredvik, Gerd Lundström, Brattfors, Ingger Molin, Norrfors, Anna Kristina Rönquist, Teg, Ingrid Öberg, Nordmaling.

Baptistförsamlingarna. Pastor Nils Akerblom, Mo, Lögdeå, som tjänstgjort som föreståndare för Nordmalings baptistförsamling, med stationsort i Mo, Lögdeå de senaste fyra åren, kommer att från den 1 oktober 1963 tillträda en liknande befattning vid baptistförsamlingen i Borlänge.

Seminarier i Lycksele. En Eo adjunktstjänst i modersmålet och

Johan Edström, Lögdeå. På Nordmalings ålderdomshem avled på onsdagen förra hemmansägaren Johan Edström, Lögdeå. Han var 89 år och sörjes närmast av barn, sonhustrur, mågar och barnbarn.

Han var född i Lögdeå och den jordbruksegendom som han med stor flit och omsorg skötte under flera decennier var ett arv från långt svunnen tid. Det var hans farfars far som tog de första spadtagen på det blivande edströmska jordbruket i Lögdeå. Som ung reste Edström till förvärvsarbete uppe vid Altapen och Stens-torp utanför Luleå. Sedan flyttade han hem och tog ansvaret för föräldrahemmanet, en uppgift som han skötte mycket föredömligt. Tolv barn har uppfostrats i hans och makans hem. Så det behövdes gott om mat och kläder i det hemmet. Men Johan Edström hade goda kroppskrafter och de kom väl till pass för arbetet och för omsorgen om den stora familjen. Hans tid kom att tas i anspråk även för allmänna värv. Han tillhörde bl. a. styrelsen för Lögdeå elektriska och Lögdeå handelsbolag. Hans stora hobby var jakt och fiske.

1963

TTENS-KURIREN nr 125 fredagen 31 maj 1963

Från sitt fönster kan Viktor Häggström se ut över dangens -sjudande rundviksindustri.

Rundviksarbetare revolterade gifte sig utan att först fråga bruksförvaltaren om tillstånd

— Ja jag struntade i att gå till förvaltaren och meddela att jag tänkte gifta mig. Jag var redan i opposition mot den typ av feodalsamhälle vi hade här i Rundvik, säger nu 77-åriga förre sågverksarbetaren Viktor Häggström, Rundviksverken. Han gifte sig 1909 utan att, som brukligt var, inhämta förvaltarens tillstånd. Det var ett djärvt steg.

— Jag bodde i den s.k. Bruksgården. Där bodde även J. M. Nilsson som med åren skulle bli en framtida kommunalman. Vi var unga och ville inte gå och krusa, berättar Häggström. Så J. M. Nilsson och jag blev de första som bröt mot traditionen. Vi tyckte att när vi kunde skaffa husrum själva behövde vi inte fråga om lov.

— Min blivande svärfar försågaren C. P. Jonsson hade egen gård och där på vinden rustade vi oss en lägenhet, säger Viktor Häggström. Men inte var det till lags inte. Förvaltaren passade svärfar en kväll och talade om att hans gård stod på bolagets mark!

Med bogserbåten Robert åkte jag (22) och min blivande maka Hanny Jonsson (20) över till Nordmaling och tog ut lysningen en fredag som brukligt var och till midsommar stod bröllopet. 70 gäster var bjudna och vi firade i dagarna två. Virke till en dansbana hade vi fått. Johan Braxenholm spelade dragspel. Ja, det var ett verkligt kalas att minnas.

Dåligt betalt

Atta och ett halvt år var Viktor Häggström när han första våren inställde sig i brädgården för att börja som ströpojke. Men faktorn tyckte han var för ung. Grinande fick Viktor gå hem. Året därpå slutade han en månad tidigare i skolan för att börja i brädgården. Det var jobb från 6 på morgonen till 7 på kvällen. Det hade de året blivit arbetsförlängning gubevars — från 12 till 11 timmar. 50 öre om dagen var betalningen, men Viktor var lycklig för den slanten. Det var gott om pojkar och ont om arbete.

— När jag var 13 år kom vi pojkar på att vi skulle strejka. Vi hade då 75 öre om dagen för att justera bräder. I samlad trupp tågade vi upp till förvaltare Dyberg och krävde att vi skulle få 10 procent i påök.

Ingen av oss hade någon hum om förhandlingar.

Vi vart dock rätt väl mottagna och efter att ha hört vår klagan, sa förvaltaren att vi skulle återgå till arbetet och innan kvällen skulle vi få besked. Det här kan jag inte avgöra själv, menade förvaltaren. Men det gick inte vi med på utan krävde omgående svar. Disponent Thorsen eftergav oss.

— När jag kom blev det stor diskus-

trida arbetarna vid förhandlingar med bolaget. Det var ingen lätt uppgift och något vanvördigt kallades föreningen rent allmänt för "syföreningen". Ackorden i Rundvik under många år räknade efter utvunnet virke och var 14:e dag fick Viktor Häggström och hans kolleger bege sig ut i brädgården och kolträna.

— Men det var mycket rötvirke vi sågade på den tiden och för stockar som det bara blev avfall av fick vi ingenting.

— Det var på tal under flera år att vi skulle organisera oss. Vi var en grupp mera radikala. Äldre, moderata arbetare kallade oss för "ung-socialister". Inte något ont sagt om de religiösa men det kan inte förbi gå att religionen i mycket stod emot den fackliga frammarschen, anser Viktor Häggström. Vi hade många lärare här, de s.k. Jakobssarna, och för dem framstod vi, som ville någonting nytt, som de verkliga gudsförnekarna.

Fackföreningen kom

Flera försök hade gjorts att den spirande fackliga rörelsen skulle få en avdelning även i Rundvik men först 1920 beslöt vid ett sammanträde på kolbacken att man skulle kalla på en ombudsman och att en avdelning skulle bildas. Viktor Häggström var även då med i ledningen och hann vara med om många avtalsförhandlingar innan handhavandet av den fackliga organisationen, som med åren växte sig allt starkare, överlämnades i yngre händer.

När fackföreningen kom sa det: Nu är det slut på det goda förhållande som rått mellan bolaget och arbetarna.

Hur blev det?

Nämndeman Edvin Karlstedt är numera ordförande i fackföreningen avd. 426 av Svenska träindustriarbetarförbundet.

— Vi har det bästa samarbete. Bolaget går lätt att förhandla med och jag anser inte att det finns några större tvistefrågor oss emellan. Det är klart att det ibland är skillaktig mening mellan bolaget och arbetarna men i stort så tror jag att vi har det rätt bra här i Rundvik.

Från sitt fönster kan Viktor Häggström se ut över den sjudande rundviksindustri — en industri som vuxit med åren. Likheten är inte stor med det företag han som pojke

Anders

Forts. nästa sida

jag blev de första som bröt mot traditionen. Vi tyckte att när vi kunde skaffa husrum själva behövde vi inte fråga om lov.

— Min blivande svärfar försågaren C. P. Jonsson hade egen gård och där på vinden rustade vi oss en lägenhet, säger Viktor Häggström. Men inte var det till lags inte. Förvaltaren passade svärfar en kväll och talade om att hans gård stod på bolagets mark!

Med bogserbåten Robert åkte jag (22) och min blivande maka Hanny Jonsson (20) över till Nordmaling och tog ut lysningen en fredag som brukligt var och till midsommar stod bröllopet. 70 gäster var bjudna och vi firade i dagarna två. Virke till en dansbana hade vi fått. Johan Braxenholm spelade dragspel. Ja, det var ett verkligt kalas att minnas.

Dåligt betalt

Atta och ett halvt år var Viktor Häggström när han första våren inställde sig i brädgården för att börja som ströpojke. Men faktorn tyckte han var för ung. Grinande fick Viktor gå hem. Året därpå slutade han en månad tidigare i skolan för att börja i brädgården. Det var jobb från 6 på morgonen till 7 på kvällen. Det hade de året blivit arbetstidsförkortning gubevars — från 12 till 11 timmar. 50 öre om dagen var betalningen, men Viktor var lycklig för den slanten. Det var gott om pojkar och ont om arbete.

— När jag var 13 år kom vi pojkar på att vi skulle strejka. Vi hade då 75 öre om dagen för att justera bräder. I samlad trupp tågade vi upp till förvaltare Dyberg och krävde att vi skulle få 10 procent i påök.

Ingen av oss hade någon hum om förhandlingar.

Vi vart dock rätt väl mottagna och efter att ha hört vår klagan, sa förvaltaren att vi skulle återgå till arbetet och innan kvällen skulle vi få besked. Det här kan jag inte avgöra själv, menade förvaltaren. Men det gick inte vi med på utan krävde omgående svar. Disponent Thorsen eftersändes.

När han kom blev det stor diskussion och vi hade då fått bistånd av sågarlaget. Slutet blev att vi fick fem procents förhöjning.

"Syföreningen"

En lokal arbetarförening hade bildats i Rundvik i början av seklet och 1914 kom Viktor Häggström med i styrelsen.

— Där fanns även J. M. Nilsson, Gustaf Forsberg, Oskar Lundberg och troligen någon fler. Beslut hade fattats att vi i styrelsen skulle före-

efter utvunnet virke och var 14:e dag fick Viktor Häggström och hans kolleger bege sig ut i brädgården och kolträka.

— Men det var mycket rötvirke vi sågade på den tiden och för stockar som det bara blev avfall av fick vi ingenting.

— Det var på tal under flera år att vi skulle organisera oss. Vi var en grupp mera radikala. Äldre, moderata arbetare kallade oss för "ung-socialister". Inte något ont sagt om de religiösa men det kan inte förbigås att religionen i mycket stod emot den fackliga frammarschen, anser Viktor Häggström. Vi hade många läsare här, de s.k. Jakobjansarna, och för dem framstod vi, som ville någonting nytt, som de verkliga gudsförnekarna.

Fackföreningen kom

Flera försök hade gjorts att den spirande fackliga rörelsen skulle få en avdelning även i Rundvik men först 1920 beslöts vid ett sammanträde på kolbacken att man skulle kalla på en ombudsman och att en avdelning skulle bildas. Viktor Häggström var även då med i ledningen och hann vara med om många avtalsförhandlingar innan handhavandet av den fackliga organisationen, som med åren växte sig allt starkare, överlämnades i yngre händer.

När fackföreningen kom sa's det: Nu är det slut på det goda förhållande som rått mellan bolaget och arbetarna.

Hur blev det?

Nämndeman Edvin Karlstedt är numera ordförande i fackföreningen avd. 426 av Svenska träindustriarbetarförbundet:

— Vi har det bästa samarbete. Bolaget går lätt att förhandla med och jag anser inte att det finns några större tvistefrågor oss emellan. Det är klart att det ibland är skiljaktlig mening mellan bolaget och arbetarna men i stort så tror jag att vi har det rätt bra här i Rundvik.

Från sitt fönster kan Viktor Häggström se ut över den sjudande rundviksindustrin — en industri som vuxit med åren. Likheter är inte stor med det företag han som pojke började tjäna. Samhället har förändrats och man kan med fog säga att samhället i många delar utgör ett mönster för dagens industrisamhälle.

De onda profetierna om förhållandet mellan bolag och arbetare slog dessbättre inte in. Troligen har det varit lugnare i Rundvik än vid många andra industrier. Arbetarpionjären Viktor Häggström är även ivrig i att framhålla alla de åtgärder som gjorts från företagets sida för att skapa ett trevligare samhälle. Både arbetare och företaget känner sitt sociala ansvar.

Viktor Häggström är ensam med sina minnen — onda och goda. För åtta år sedan gick maken bort och av de sex barnen bor nu bara två hemma. Så han har gott om svängrum i den gård han 1913 byggde tillsammans med Oskar Johansson.

— 800 kr var fick vi i bidrag av bolaget och hur vi kunde klara av bygget och samtidigt klara vår familjs uppehälle är för mig en gåta, säger Viktor Häggström. Och inte

Rättssalen i Nordmaling fick karaktären av en bagarbod efter det att Pricks mannar dukat upp för packningar för pepparkakor, småbröd och limpor av alla de slag. Närmast kameran Tierp-bolaget advokat Kurt Winberg, Uppsala.

30/5 1963

STORA PEPPARKAKSSTRIDEN I NORDMALINGS TINGSHUS

Rättssalen i Nordmaling fick något av en bagarbod över sig när det uppmärksammade målet om varumärkesintrång på måndagen rullades upp inför häradsrätten. Kärnan är Pricks Pepparkakor, Tierp. Sveriges största tillverkare av pepparkakor, som stämt Nyåkers Pepparkakor och av Nyåkersföretaget kräver 35.000 kronor jämte fem procents ränta för intrång på varumärket.

På bordet i rättssalen plockade Tierpsföretagets mannar upp en synnerligen representativ samling av förpackningar för pepparkakor och andra som hade prickar i sin dekoration för att påvisa att inget annat företag hade förpackningar som kunde framkalla förväxlingsrisk med Pricks utom just Nyåkers. Bevismaterialet är för övrigt stort på båda sidorna. Ett 150-tal inlagor har inlämnats till rätten, och förutom de olika varuförpackningarna fanns närmare 500 tidningar där pepparkaksannonser införts.

Upprinnelsen till att båda pepparkaksproducenterna möttes inför rätta — hur är det, blir man inte snäll av pepparkakor? var att Nyåkersfirman i oktober 1962 släppte ut en förpackning där man som varumärke hade rader av mörka prickar på gul botten. Mellan prickraderna fanns namnet Nyåkers pepparkakor och i röd färg en reklamtext. Firman sökte få varumärket registrerat. Förutom på förpackningarna anbringades liknande va-

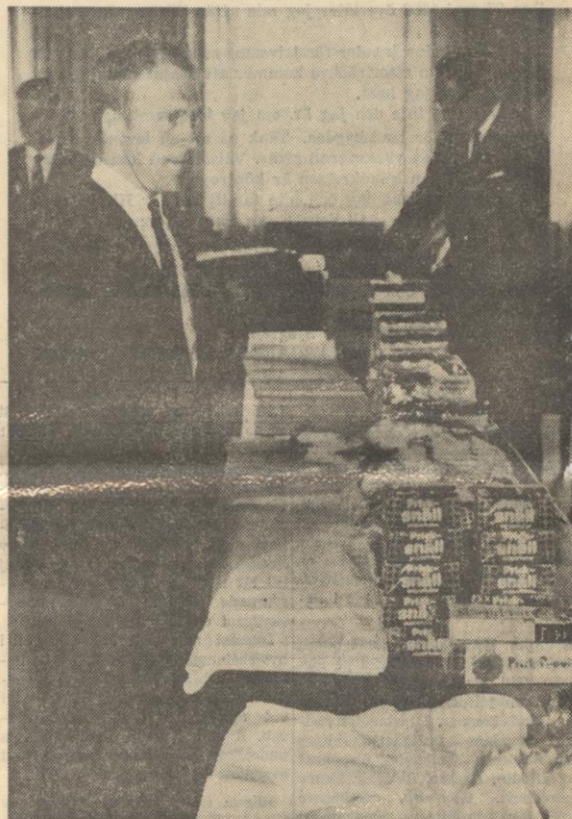
rumärke på kartonger, brevpapper och dylikt. Förslaget till varumärket hade firman fått av en annonsbyrå i Stockholm.

Anmälan från Tierp-bolaget kom knappt två veckor efter det att det nya varumärket, vilket man för övrigt inte hann få registrerat, släpptes ut. Då beräknades 100.000 förpackningar ha gått ut i marknaden.

Nu rör detta mål egentligen inte registrerade varumärken utan icke inregistrerade varukännemärken. Företaget Pricks tillkom i början på 30-talet och redan på ett tidigt stadium började man använda prickar i dekoren på sina förpackningar. Man ville därmed — som Pricks advokat Kurt Winberg, Uppsala, uttryckte det — hamra in i folk ett varukännemärke liknande för alla företagets produkter och därmed visuellt förstärka namnet Pricks. Prickarna finns i en rad olika mönster och färger.

Advokat Winberg hävdade, att Nyåkersföretagets sätt att plagiera var en illojal åtgärd och ett flagrant intrång i bolagets varukänne-

Forts. sidan 14. spalt 7

Fabrikör Bengt Åström, Nyåker, ser betänksam ut när han ser alla kakeförpackningar som Pricks skaffat ihop.

VÄSTERBOTTENS-KURIREN nr 125 fredagen 31 maj 1963

AFRIKAMMISSIONÄRER ÅTER I NORDMALING

Missionärsparet Emmy och Harry Lundeborg och deras tre barn har återbördats till sin hembygd efter fem års tjänst i Östafrika, närmare bestämt från EFS' missionsstation i Lembula i Tanganyika-området.

För barnen blev återkomsten till Sverige att komma till främmande land och miljö. De små fick svårt att somna på grund av de ljusa sommarnätterna. För mamma Emmy, född och uppväxt i Gräsmyr, och pappa Harry från Holmbacka, Hörsjö, blev det desto roligare att få komma hem till föräldrar och syskon, samt övriga släktingar och vänner. Det var i Nordmalings kyrka den 16 februari 1958 som de nygifta missionärskandidaterna avskildes för sin uppgift. Omedelbart därefter anträdde resan till missionsfältet.

Välfyllt arbetsprogram neutraliserar hemlängtan

Avståndet mellan hemland och hednaland är stort. Tidningar och brev hemifrån kommer inte var dag. Trots detta har missionärerna icke plågats av någon tärande hemlängtan. Deras välfyllda arbetsprogram har helt neutraliserat dessa störningsmoment. Måkan Emmy, som före utresan tjänstgjorde som sjuksköterska på Umeå lasarett, assisterade även åt läkarna på missionsstationen.

Harry Lundeborg har de fem år han verkat därute, utfört en verklig pionjärgärning. Hans första uppgift blev att lösa vattenfrågan. Han konstatade en engelsk borrhingsfirma från Dodoma, vilken kom och djupborrade. På 57 fots djup blev det så rikligt med vatten, att sedan stationens vattenbehov tillgodosetts fick även bygdens befolkning i öv-

rigt köpa 8.000 liter per dag. Kontrakt upprättades, och missionskassan förstärktes genom den affären med 7.500 kronor på fem år.

Sedan vattenfrågan lösts igångsattes ett fantastiskt byggnadsprojekt. Missionär Lundeborg, missionsstationens byggarbas, har med föräldrade och primitiva arbetsredskap uppfört ett 50-tal nybyggen. Många infödingar fick därigenom förtjänstmöjligheter. Mest är det tegelhus som uppförts. Teglet är handslaget och tillverkat under ytterst primitiva former. Mekaniska brukblandare saknas. Bruket i baljan trampades av bara negerfötter till dess det formades till stenar i därför avsedda former, för att sedan stjälpas upp för soltorkning. Under torkningsproceduren måste råteglet övertäckas med gräs, på grund av den starka hetten (max. 49 grader). Sist brändes teglet i vedeldade ugnar med ett 20-tal negrer sysselsatta vid varje ugn. Allt arbete betalades enligt ackordsmetoden. En duktig murare kunde tex hålla sig en inkomst på 6-7 shilling och en träarbetare 11 shilling per dag. För tegeltillverkningen blev priset 8 cent per sten.

— En del negrer är rätt duktiga yrkesutövare, säger missionär Lundeborg. Men de kan dock ej jämföras med dem som utbildats vid våra yrkesskolor här i Sverige.

Negerkvinnan starkare än mannen

Infödingarna saknar transportmedel på sträckor upp till 200 meter. På sina huvuden bär de sina bördor. I den hantlangningen är negerkvinnorna suveränare än männen. En negerkvinna kan bära ända upp till 8 stenar på huvudet, lika med 80-90 kg. Männens prestation blir aldrig mer än 5-6 stenar. Samma gäller förhållandet då bruket skall bäras i därför avsedda karajer; även då är männen svagare å huvudets vägnar, vilket gör att kvinnornas förtjänst blir större.

Missionärsparet Emmy och Harry Lundeborg tillsammans med sina tre barn.

I bostadsbyggena måste allt trä impregneras, för att inte termiterna skall ta kål på träverket. För sågningen av plankor används en liknande kranssåg, som våra förfäder på förra århundradet hade. Kringfönster och dörrar måste konstruktionen vara av metall för termiternas angrepp. Trots de tidsödande och besvärliga arbetsmetoderna, så ger detta arbete utkomst åt många negrer. Då missionärerna reste yttrade infödingarna: Nu bli vi arbetslösa.

Det är nog med verkligheten överensstämmande, ty medan missionär Lundeborg är hemma i Sverige står det stilla med allt byggnadsarbete.

Negergemäl värd fem kor

När mannen skall gifta sig, måste han hos svärfadern köpa den tilltänkta hustrun. Detta är en gängse kutym, och brukas både bland kristna och hedningar. Utan lösepenning ingen maka, är parollen. Minsta lagliga registreringsavgift är lika med fem kor med ett värde av tillsammans 1.000 shilling. Ofta förekommer det, säger missionär Lun-

deborg, att svärfadern ockrar till sig ett högre pris än vad som står som registreringsavgift.

Makarna Lundeborgs missionsstation påbörjades av tyskarna år 1900, men först 1944 började svenskarna bedriva mission där. Kyrkan byggdes 1912, en tegelkyrka rymmande 300 personer. Bland de första svenska missionärerna märks Greta Sjölund från Umeå, som fortfarande är i missionens tjänst.

Trots att det är roligt vara hemma tror makarna att de kommer att längta tillbaka till arbetsuppgifterna. Vid återkomsten blir det först att ta itu med inmonteringen av stationens radioanläggning. EFS juniorerna i Sverige har samlat in 12.000 kronor till denna anläggning en insats som missionärerna särskilt värdesätter.

R. B.